

Leven van de dagloner onder de loep

Bert Scova Righini bestudeert agrarische streekgeschiedenis.

door **Henk Harmsen**

Bert Scova Righini (57) streek vorig jaar december neer in Lintelo, waar hij een fraai boerderijtje ('Reinders') aan de Halteweg bewoont. In deze gepromoveerde socioloog heeft de streek er tevens een actief historiebeoefenaar bij gekregen, die zich vooral bezighoudt met de agrarische geschiedenis.

Hij is momenteel op zoek naar voormalige dagloners, die over hun leven willen vertellen, en fotomateriaal. Een eerste boek over landarbeid en dagloners in de Achterhoek gaat over enige tijd verschijnen bij Fagus in IJzerlo, die direct interesse had voor uitgave. Bert: „Ik ben op dit onderwerp gekomen door een zinnetje in het boek van Van Cruyningen: *Landgoederen en Landschap in de Graafschap*. Daarin staat dat de landarbeiders in historisch onderzoek (zelfs in streekverhalen) nauwe-

Bert Scova Righini voor het boerderijtje in Lintelo, waar hij sinds december vorig jaar woont.
foto Jan van den Brink

lijks aandacht hebben gekregen. Het onderwerp spreekt me aan uit liefhebberij; hierin komen sociologie en (streek)historie bij elkaar.” De onderzoeker is geboren in Zwolle en woonde het laatst in Arnhem. De Achterhoek trekt hem vanwege de gelijkenis met Salland, de streek die een grote stem-

pel drukte op zijn jeugdijaren. En er gebeurt veel op historisch gebied. Een verrassend goed boek noemt Scova Righini dat van Jan te Voortwis: *Winterswijk onder het vergrootglas*, dat eerder dit jaar verscheen. De microgeschiedenis van dorp en platteland in de jaren 1500-1750. „De wijze waarop Te

Voortwis het plattelandleven fileert kent zijn weerga niet in andere studies en komt zelfs dicht bij de fenomenale studie *Een samenleving onder spanning; Geschiedenis van het platteland in Overijssel van dé grondlegger van de moderne agrarische geschiedschrijving en Aaltenaar B.H. Slicher van Bath.*” Het tweede hoofdstuk is vanuit de

‘Belasting op bier werd in de Achterhoek vaak ontdoken’

agrarische geschiedschrijving voor de Lintelose onderzoeker wel het meest interessant. „Met een ingenieuze redeneerwijze, vooral aan de hand van het omver halen van bestaande aannames over graanopbrengsten per hectare, komt Te Voortwis tot de conclusie dat vanaf de zestiende eeuw door grote(re) boeren grote stukken woeste grond zijn ontgonnen. Tegenover zijn bevinding dat zich in die tijd in grote getale vrijwel alleen keuters als nieuwkomers in de boerenstand hebben gemeld,

kan het niet anders of er moet in een paar eeuwen een verdubbeling of verdrievoudiging van de bebouwde grond hebben plaatsgehad. Terwijl de bestaande literatuur steeds suggereert dat alleen incidenteel door keuters kleine stukjes grond werden ontgonnen op de heide die grensde aan het bestaande landbouwareaal; pas in de negentiende eeuw zou, met name door grootgrondbezitters, de werkelijke ontginningsarbeid ter hand zijn genomen.”

Opmerkelijk is dat het analfabetisme in vroegere eeuwen ook in Winterswijk kan worden afgeleid van leeftijden of geboortejaren die eindigden op een nul of een vijf van de mensen die immers niet precies wisten hoe oud ze waren... Nog een aardige: uit de oude belastinggegevens blijkt dat in de Achterhoek de meeste belastingontduiking voorkwam op bier; belastingpachters controleerden speciaal de bieromzet op feesten.

Scova Righini: „Ik zou wel willen dat universiteiten een breed project opzetten om op dezelfde systematische wijze grotere gebieden in kaart te brengen.”